Sbírka soudních rozhodnutí

STANOVISKO GENERÁLNÍHO ADVOKÁTA
PAOLA MENGOZZIHO
přednesené dne 19. října 2016 [1]

Věc C-558/15

Alberto José Vieira de Azevedo,
Maria da Conceição Ferreira da Silva,
Carlos Manuel Ferreira Alves,
Rui Dinis Ferreira Alves,
Vítor José Ferreira Alves,
proti
C. E. D. Portugal Unipessoal, Lda,
Instituto de Seguros de Portugal Fundo de Garantia Automóvel

[žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Tribunal da Relação do Porto (odvolací soud v Portu, Portugalsko)]

„Řízení o předběžné otázce — Pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorových vozidel — Škodní zástupce — Pojišťovna — Pravomoci k zastupování před soudem — Poškození — Členský stát bydliště nebo sídla“

I – Úvod

1. Dne 17. října 2007 došlo na dálnici ve Španělsku k dopravní nehodě, při které byla jedna osoba usmrcena a jedna osoba zraněna. Řidič portugalské státní příslušnosti, zaměstnanec společnosti se sídlem v Portugalsku, ztratil kontrolu nad pronajatým vozidlem používaným uvedenou společností. Vlastník vozidla, které způsobilo dopravní nehodu, jej pojistil u společnosti Helvetia Seguros, se sídlem ve Španělsku, jejímž zástupcem jmenovaným v Portugalsku je C. E. D. Portugal Unipessoal, Lda (dále jen „C. E. D.“). Žalobci ve věci v původním řízení jsou jednak zraněná osoba, která nehodu přežila, a jednak právní nástupci osoby, která při nehodě zemřela.

2. Žalobci ve věci v původním řízení za účelem získání náhrady škody vzniklé při nehodě podali u portugalského soudu prvního stupně žaloby proti C. E. D. a podpůrně proti Fundo de Garantia Automóvel. Soud, který vycházel zejména z obsahu smlouvy o zastoupení mezi C. E. D. a Helvetia Seguros, však konstatoval nedostatek pasivní legitimace C. E. D. a žaloby odmítl.

3. Žalobci ve věci v původním řízení podali proti tomuto rozsudku odvolání k předkládajícímu soudu. Předkládající soud má za to, že neexistuje vnitrostátní ustanovení, které by jasně přiznalo portugalským zástupcům pojišťoven, které vykonávají svou činnost na území jiného členského státu, pasivní legitimaci, aby proti nim mohla být podána žaloba jakožto žalovaným u portugalského soudu v rámci

1 — Původní jazyk: francouzština.

žaloby na náhradu škody podané poškozeným v souvislosti s dopravní nehodou, k níž došlo mimo území členského státu jeho bydliště [2] a jíž se účastnilo vozidlo pojištěné jednou z uvedených pojišťoven. Uvedený soud rovněž uvádí, že tato skutečnost je předmětem rozporuplných stanovisek, jak v portugalské judikatuře, tak v portugalské právní nauce.

4. Předkládající soud rovněž poznamenává, že povinnost uložená pojišťovnám se sídlem v jednom ze členských států Evropské unie, aby pro každý z jiných členských států jmenovaly zástupce, vychází ze směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/26/ES ze dne 16. května 2000 o sbližování právních předpisů členských států týkajících se pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorových vozidel a o změně směrnic Rady 73/239/EHS a 88/357/EHS (Čtvrtá směrnice o pojištění motorových vozidel) [3].

5. Článek 4 odst. 4 směrnice 2000/26 totiž stanoví, že „[š]kodní zástupce shromažďuje v souvislosti s takovými nároky veškeré informace nutné k jejich vyřízení a přijímá opatření nutná k jednání o likvidaci škod. Požadavek jmenování škodního zástupce nevylučuje právo poškozeného nebo jeho pojišťovny zahájit řízení přímo proti osobě, která nehodu způsobila, nebo její pojišťovně."

6. Článek 4 odst. 5 směrnice 2000/26 stanoví, že „[š]kodní zástupci jsou vybaveni dostatečnými pravomocemi k zastupování pojišťovny ve vztahu k poškozeným v případech uvedených v článku 1 a [k tomu, aby] v plném rozsahu [jejich] nároky [na náhradu škody] uspokoji[li]. Musí být schopni zkoumat případ v úředním jazyce nebo jazycích členského státu bydliště nebo sídla poškozeného."

7. Článek 4 odst. 8 směrnice 2000/26 byl změněn směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2005/14/ES ze dne 11. května 2005, kterou se mění směrnice Rady 72/166/EHS, 84/5/EHS, 88/357/EHS a 90/232/EHS a směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/26/ES o pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorových vozidel [4], a napříště upřesňuje, že „[j]menování škodního zástupce samo o sobě nepředstavuje otevření pobočky ve smyslu čl. 1 písm. b) směrnice [Rady] 92/49/EHS [ze dne 18. června 1992 o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se přímého pojištění jiného než životního a o změně směrnic 73/239/EHS a 88/357/EHS (třetí směrnice o neživotním pojištění)] a škodní zástupce není považován za provozovnu ve smyslu čl. 2 písm. c) směrnice 88/357/EHS ani […] za provozovnu ve smyslu […] ve smyslu nařízení (ES) č. 44/2001".

8. Pouhý výklad znění ustanovení směrnice 2000/26 tedy neumožňuje předkládajícímu soudu, aby rozhodl u něj projednávaný spor, aniž by Soudní dvůr objasnil pojem „dostatečné pravomoci", kterými musí být vybaven škodní zástupce, jelikož tento pojem není dost výslovný, aby určil, zda zahrnuje možnost, aby poškození v rámci dopravních nehod podali u soudů místa svého bydliště nebo sídla žalobu přímo proti uvedenému zástupci.

2 — Třebaže vnitrostátní právní rámec ze spisu jasně nevyplývá, předkládající soud jako relevantní ustanovení použitelné ve sporu v původním řízení zmiňuje článek 43 nařízení s mocí zákona č. 522/85 ze dne 31. prosince 1985 o povinném pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorových vozidel, ve znění nařízení s mocí zákona č. 72-A/2003 (dále jen „nařízení s mocí zákona č. 522/85"). Toto ustanovení ukládá povinnost pojišťovnám se sídlem v Portugalsku a společnostem se sídlem ve třetím státě, které mají pobočky nacházející se v Portugalsku, aby v každém z jiných členských států Unie zvolily zástupce, „který bude v zemi bydliště poškozeného pověřen vyřízením a likvidací škod, které vznikly v jiném státě, než je stát bydliště poškozeného" (čl. 43 odst. 1 nařízení s mocí zákona č. 522/85). Definuje rovněž povinnosti, které musí uvedený zástupce splnit, přičemž stanoví, že bude vybaven „dostatečnými pravomocemi k zastupování pojišťovny ve vztahu k poškozeným […] a k tomu, aby v plném rozsahu nároky na náhradu škody uspokojil" (čl. 43 odst. 3 nařízení s mocí zákona č. 522/85), že shromáždí „veškeré informace nutné k vyřízení nároků na náhradu škody" a přijme „opatření nutná k jednání o likvidaci škod" (čl. 43 odst. 4 nařízení s mocí zákona č. 522/85).
Třebaže Soudnímu dvoru nepřísluší, aby určil, jaké vnitrostátní právo se použije na skutečnosti sporu v původním řízení, je nutno uvést, že článek 43 nařízení s mocí zákona č. 522/85 má upravovat statut zástupců pojišťoven, které mají své sídlo nebo pobočku v Portugalsku, přičemž se tito zástupci *nacházejí na území jiných členských států*, jak vyplývá z bodu 15 odůvodnění směrnice 2000/26. V projednávané žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce jde o zástupce pojišťovny, která má své sídlo ve Španělsku, jenž je v Portugalsku pověřen likvidací škody. Předkládající soud neuvádí ustanovení, která by ve vlastním slova smyslu definovalo statut a rozsah úkolů zástupců, kteří se nacházejí na portugalském území.

3 — Úř. věst. 2000, L 181, s. 65; Zvl. vyd. 06/03, s. 331.

4 — Úř. věst. 2005, L 149, s. 14.

9. Vzhledem k obtížím spojeným s výkladem unijního práva se tak Tribunal da Relação do Porto (odvolací soud v Portu, Portugalsko) rozhodl přerušit řízení a rozhodnutím došlým kanceláři Soudního dvora dne 2. listopadu 2015 položil Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

„1) Umožňují bod 16a odůvodnění [do směrnice 2000/26 začleněný směrnicí 2005/14] a čl. 4 odst. 4, 5 a 8 [směrnice 2000/26], aby byl žalován zástupce pojišťovny, která nepůsobí v zemi, v níž byla podána k soudu žaloba na náhradu škody způsobené dopravní nehodou na základě povinného pojištění odpovědnosti z provozu motorových vozidel sjednaného v jiném členském státě Evropské unie?

2) V případě kladné odpovědi, závisí uvedená možnost žalovat zástupce na konkrétním znění smlouvy o zastoupení, která váže zástupce k pojišťovně?“

10. V rámci projednávané žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce podaly písemná vyjádření Fundo de Garantia Automóvel, Portugalská republika, jakož i Evropská komise.

II – Právní analýza

11. Jaký je význam ustanovení, podle něhož škodní zástupci jsou na základě směrnice 2000/26 vybaveni „dostatečnými pravomocemi k zastupování pojišťovny ve vztahu k poškozeným […] a [k tomu, aby] v plném rozsahu [jejich] nároky [na náhradu škody] uspokoji[li]“ [5]? Chtěl tak unijní normotvůrce pro poškozené spadající do působnosti této směrnice zahrnout možnost, aby podali žalobu přímo proti zástupci u soudů členského státu jejich bydliště nebo sídla? To je hlavním právním problémem vzneseným v předběžných otázkách položených předkládajícím soudem, které přezkoumám společně.

12. Podle ustálené judikatury je při výkladu ustanovení unijního práva třeba vzít v úvahu nejen jeho znění, ale i jeho kontext a cíle sledované právní úpravou, jíž je součástí [6]. Nejprve budu analyzovat statut škodního zástupce, jak je definován ve směrnicích 2000/26 a 2005/14. Dále pak bude třeba analýzu znění směrnic doplnit kontextuální, teleologickou a systematickou analýzou dotčené právní úpravy.

A – *Škodní zástupce ve směrnicích 2000/26 a 2005/14*

13. Stejně jako Evropa i právní úprava o pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorových vozidel nebyla vytvořena za jediný den, jak o tom svědčí sled směrnic, které byly přijaty podle vývoje hlavních zájmů normotvůrce [7]. Teprve směrnice 2000/26, tedy čtvrtá směrnice vydaná k tomuto tématu, zavedla škodního zástupce.

14. Účelem této směrnice je zaplnit mezery [8] předcházejících směrnic tak, že se stanoví „zvláštní opatření použitelná pro poškozené, j[e]ž mají nárok na náhradu za škody nebo zranění v důsledku nehody v jiném členském státě než ve členském státě bydliště nebo sídla poškozeného, jež byly způsobeny provozem vozidel pojištěných a majících obvyklé stanoviště v členském státě“ [9]. V tomto

5 — Článek 4 odst. 5 směrnice 2000/26.

6 — Viz rozsudek ze dne 26. března 2015, Litaksa (C-556/13, EU:C:2015:202, bod 23 a citovaná judikatura).

7 — Pro připomenutí je první směrnicí směrnice Rady 72/166/EHS ze dne 24. dubna 1972 o sbližování právních předpisů členských států týkajících pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorových vozidel a kontroly povinnosti uzavřít pro případ takové odpovědnosti pojištění (Úř. věst. 1972, L 103, s. 1; Zvl. vyd. 06/01, s. 10). Následovala pak druhá směrnice Rady 84/5/EHS ze dne 30. prosince 1983 (Úř. věst. 1984, L 8, s. 17; Zvl. vyd. 06/07, s. 3) a poté třetí směrnice Rady ze dne 14. května 1990 (Úř. věst. 1990, L 129, s. 33; Zvl. vyd. 06/01, s. 249), jakož i směrnice 2000/26. Tyto směrnice byly mimoto změněny směrnicí 2005/14 a následně byly kodifikovány směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2009/103/ES ze dne 16. září 2009 o pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorových vozidel a kontrole povinnosti uzavřít pro případ takové odpovědnosti pojištění (Úř. věst. 2009, L 263, s. 11).

8 — Viz bod 8 odůvodnění směrnice 2000/26.

9 — Článek 1 směrnice 2000/26. Viz rovněž bod 11 odůvodnění směrnice 2000/26.

ohledu každá pojišťovna volně jmenuje [10] v každém jiném členském státě, než kde získala úřední povolení, škodního zástupce, který musí mít bydliště nebo být usazen v členském státě, v němž je jmenován a jeho úkolem je projednání a vyřízení nároků vzniklých z nehody [11]. Za tímto účelem musí shromáždit veškeré nezbytné informace, přijmout opatření nutná k jednání o likvidaci škod [12] a být vybaven dostatečnými pravomocemi k zastupování pojišťovny ve vztahu k poškozeným a k tomu, aby v *plném rozsahu* jejich nároky na náhradu škody uspokojil [13].

15. Zároveň měl unijní normotvůrce za to, že „[p]ožadavek jmenování škodního zástupce *nevylučuje* právo poškozeného nebo jeho pojišťovny zahájit řízení přímo proti osobě, která nehodu způsobila, nebo její pojišťovně“ [14]. Toto upřesnění by nebylo účelné, pokud by měl tento normotvůrce za to, že není možné podat žalobu k soudu proti samotnému škodnímu zástupci.

16. Konečně normotvůrce upřesnil, že jmenování škodního zástupce samo o sobě nepředstavuje otevření pobočky [15] a že škodní zástupce samotný nemůže být považován za provozovnu [16].

17. Úkol, funkce i povinnosti škodního zástupce zůstaly ve směrnici 2009/103 [17], která je pouze kodifikační směrnicí, nezměněny. To znamená, že v textu nebylo provedeno žádné upřesnění toho, co pokrývají „dostatečné pravomoci“ [18], a že normotvůrce nepřijal výslovně stanovisko – aniž vyloučil kladnou odpověď – k otázce, zda poškození v rámci nehody, k níž došlo mimo tuzemské území, mohou podat žalobu přímo proti škodnímu zástupci u soudů místa svého bydliště nebo sídla. Závěr, který Soudní dvůr vyvodil s ohledem na čl. 21 odst. 5 směrnice 2009/103, podle něhož „toto ustanovení, které tak stanoví cíle tohoto zastupování, neupřesňuje konkrétní rozsah pravomocí přiznaných za tímto účelem“ [19], lze tedy v plném rozsahu použít, pokud jde o čl. 4 odst. 5 směrnice 2000/26. Jeví se tedy, že je nezbytné provést kontextuální, teleologickou a systematickou analýzu.

B – *Kontextuální, teleologická a systematická analýza*

18. Z analýzy znění směrnice 2000/26 vyplývá, že „dostatečné pravomoci“ škodního zástupce musejí být definovány tak, aby mu umožnily zajistit oba základní úkoly, které jsou mu svěřeny, a sice úkol spočívající v „zastupování pojišťovny ve vztahu k poškozeným“ a úkol spočívající v tom, aby „*v plném rozsahu* […] nároky [poškozených na náhradu škody] uspokojil“ [20]. Toto představení doslovného znění směrnice 2000/26 by však nebylo úplné, pokud bychom nezohlednili rovněž některá upřesnění poskytnutá body jejího odůvodnění.

10 — Volný výběr škodního zástupce je zajištěn čl. 4 odst. 2 směrnice 2000/26.

11 — Článek 4 odst. 1 směrnice 2000/26.

12 — Článek 4 odst. 4 směrnice 2000/26. Viz rovněž bod 15 odůvodnění směrnice 2000/26.

13 — Článek 4 odst. 5 směrnice 2000/26.

14 — Článek 4 odst. 4 směrnice 2000/26. Kurziva doplněna autorem tohoto stanoviska.

15 — Ve smyslu čl. 1 bodu b) směrnice 92/49 (viz čl. 4 odst. 8 směrnice 2000/26).

16 — Viz čl. 4 odst. 8 směrnice 2000/26, ve znění směrnice 2005/14.

17 — Viz body 34 až 40, 43, 47 a 50 odůvodnění směrnice 2009/103, jakož i její články 21 a 22. Je třeba poznamenat, že obsah článku 4 směrnice 2000/26 byl pouze přeorganizován a ve směrnici 2009/103 byl rozdělen do dvou odlišných článků.

18 — Ve smyslu čl. 4 odst. 5 směrnice 2000/26 a čl. 21 odst. 5 směrnice 2009/103.

19 — Rozsudek ze dne 10. října 2013, Spedition Welter (C-306/12, EU:C:2013:650, bod 18).

20 — Článek 4 odst. 5 směrnice 2000/26. Kurziva doplněna autorem tohoto stanoviska.

19. Unijní normotvůrce tak upřesnil, že tímto systémem škodních zástupců „zůstává nedotčeno rozhodné hmotné právo i otázky soudní příslušnosti“ [21]. Znovu je třeba uvést, že toto upřesnění, pokud jde o rozhodné hmotné právo a určení soudní příslušnosti, nasvědčuje tomu, že tomuto zástupci lze přiznat soudní roli. Ve stejném sledu myšlenek je ještě upřesněno, že činnost škodního zástupce „není dostatečná k založení soudní příslušnosti v členském státě bydliště nebo sídla poškozeného, jestliže tak pravidla mezinárodního práva soukromého o stanovení soudní příslušnosti nestanoví“ [22]. Účast škodního zástupce na řízení v rámci případných žalob u soudu tak vůbec není vyloučena.

20. Souběžně s obezřetností normotvůrce s ohledem na případné dopady účasti škodního zástupce na stanovení pravidel pro určení příslušnosti a mezinárodního práva soukromého je poškozeným přiznáno právo podat žalobu přímo proti pojišťovně se sídlem na území jiného členského státu. Toto právo na podání žaloby je přitom prezentováno nikoli jako výlučný prostředek k soudnímu vyřízení škody, ale pouze jako „*logický doplněk* jmenování [uvedeného zástupce] a […] *zlepšuje právní postavení* poškozených“ [23]. Preambule směrnice byla kromě toho obohacena v návaznosti na přijetí nařízení Rady č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech [24], o bod 16a odůvodnění [25], v souladu s nímž podle čl. 11 odst. 2 ve spojení s čl. 9 odst. 1 písm. b) uvedeného nařízení *mohou* poškozené strany zahájit soudní řízení *proti poskytovateli* pojištění občanskoprávní odpovědnosti v členském státě, v němž mají bydliště. Poškození tedy v zásadě mohou podat žalobu rovněž proti pojišťovnám u soudů členského státu svého bydliště nebo sídla.

21. Podle znění normativních ustanovení směrnice, jakož i bodů jejího odůvodnění se jeví, že poškození mohou podat žalobu u soudu buď přímo proti pojišťovně, nebo proti jejímu zástupci, jelikož unijní normotrůvrce podle všeho ponechal otevřeny obě možnosti podat žalobu.

22. Výklad bodů odůvodnění směrnice tak do jisté míry objasňuje vnitřní logiku směrnice 2000/26. Je však třeba ještě ověřit, zda mému dílčímu závěru, založenému na doslovné a kontextuální analýze této směrnice, neodporuje teleologický výklad této směrnice, který je třeba podat.

23. Cílem směrnice 2000/26 je zaručit poškozeným z dopravních nehod srovnatelné zacházení nezávisle na tom, na kterém místě k nehodám dojde [26]. To znamená zohlednit rozdílnost objektivních situací, v nichž se nacházejí poškození v rámci nehod, k nimž došlo mimo území členského státu, v němž mají bydliště a kompenzovat ji následným usnadněním kroků, které poškození podniknou [27]. Usnadnění těchto kroků je podle Soudního dvora základní funkcí škodního zástupce [28]. V tomto ohledu systém zavedený směrnicí 2000/26 například stanoví, že nároky mohou být podány v jazyce poškozeného [29] u uvedeného zástupce, u něhož mohou být provedeny veškeré úkony před odškodněním.

24. Je samozřejmé, že by přiznání „pasivní legitimace“ škodnímu zástupci, to znamená jeho „způsobilosti být žalovaným“ [30], plně sloužilo cíli sledovanému směrnicí 2000/26. Všechny „předběžné úkony“ [31] totiž poškození provádějí u něj a je rovněž možné, že je jedinou osobou, s níž v dané věci komunikují. Logickým pokračováním, a sice další etapou, kterou je třeba projít, je tedy uznat, že

21 — Bod 13 odůvodnění směrnice 2000/26.
22 — Bod 16 odůvodnění směrnice 2000/26.
23 — Bod 14 odůvodnění směrnice 2000/26. Kurziva doplněna autorem tohoto stanoviska.
24 — Úř. věst. 2001, L 12, s. 1; Zvl. vyd. 02/12, s. 27.
25 — Doplněný do směrnice 2000/26 článkem 5 směrnice 2005/14.
26 — Viz obdobně rozsudek ze dne 10. října 2013, Spedition Welter (C-306/12, EU:C:2013:650, bod 19).
27 — Viz rozsudek ze dne 10. října 2013, Spedition Welter (C-306/12, EU:C:2013:650, bod 24).
28 — Rozsudek ze dne 10. října 2013, Spedition Welter (C-306/12, EU:C:2013:650, bod 24).
29 — Tamtéž.
30 — Stanovisko generálního advokáta Darmona ve věci Parlament v. Rada (302/87, EU:C:1988:263, bod 8).
31 — Rozsudek ze dne 10. října 2013, Spedition Welter (C-306/12, EU:C:2013:650, bod 24).

žaloba podaná těmito poškozenými proti škodnímu zástupci byla podána správně, tím spíše že je mu v rámci procesu odškodnění přiznána aktivní role. Podle mého názoru uspokojení nároků na náhradu škody v plném rozsahu, které je jedním z úkolů, jež směrnice 2000/26 ukládá škodnímu zástupci, vyžaduje, aby mu v soudním řízení mohla být přiznána role, a to nikoli jakákoli: role žalovaného.

25. Takto též chápu zlepšení právního postavení poškozených, které je uvedeno v bodě 14 odůvodnění směrnice 2000/26. Pokud zohledníme kontext sporu ve věci v původním řízení, pro tyto poškozené by bylo obtížně pochopitelné, kdyby jejich žaloba byla odmítnuta z poněkud formalistického důvodu – s ohledem na úzké vazby, které pojí pojišťovnu se jmenovaným škodním zástupcem – že směřuje proti uvedenému zástupci, a nikoli proti samotné pojišťovně.

26. Většina zúčastněných, kteří se účastnili písemné části řízení, však důrazně trvala na tom, že Soudní dvůr měl v rozsudku ze dne 10. října 2013, Spedition Welter [32] za to, že pověření škodního zástupce je omezeno a že toto omezení znamená, že proti tomuto zástupci nelze podat žalobu u soudů členského státu bydliště či sídla poškozených. Toto tvrzení vychází podle mého názoru z nesprávného výkladu předmětného rozsudku, k němuž se tedy musím vrátit.

27. V této věci se jednalo o otázku, zda pojem „dostatečné pravomoci“ musí zahrnovat oprávnění škodního zástupce platně přebírat soudní písemnosti nezbytné k zahájení řízení směřujícího k likvidaci pojistné události u příslušného soudu.

28. V tomto ohledu Soudní dvůr rozhodl, že „musí mít […] poškození možnost uplatnit nárok na odškodnění v členském státě svého bydliště nebo sídla *vůči* škodnímu *zástupci* jmenovanému v něm pojišťovnou osoby, která odpovídá za škodu“ [33]. Soudní dvůr dále uvedl, že podle bodu 37 odůvodnění směrnice 2009/103 – který je rovnocenný bodu 15 odůvodnění směrnice 2000/26 – musí členské státy zajistit, aby předmětní zástupci měli dostatečnou pravomoc k zastupování pojišťovny nejen vůči poškozeným, ale rovněž k jejímu zastupování před vnitrostátními orgány, „včetně případného zastupování před soudy, je-li to slučitelné s pravidly mezinárodního práva soukromého“ [34]. Soudní dvůr dospěl k závěru, že „zastoupení pojišťoven, jak je stanoveno v[e směrnici 2000/26], zahrn[uje] – aniž by mohlo zpochybnit dodržování pravidel mezinárodního práva soukromého – zastoupení, které musí poškozeným osobám umožňovat účinně uplatnit u vnitrostátních soudů žalobu na náhradu jejich škody.“ [35] Tyto poznatky jsou významné pro projednávanou věc, pokud jde o otázku pasivní legitimace.

29. Soudní dvůr však po tomto zřejmém širokém uznání pravomocí škodního zástupce s odkazem na stanovisko generálního advokáta následně upřesnil, že z přípravných prací ke směrnici 2000/26 vyplývá, že „podle úmyslu zákonodárce mělo zastoupení pojišťovny ve státě poškozeného obsáhnout oprávnění převzít doručované soudní písemnosti, *třebaže omezené povahy*, jelikož se nemělo dotknout pravidel mezinárodního práva soukromého o stanovení soudní příslušnosti“ [36]. Posledně uvedené tvrzení tedy platí pouze v případě zvláštního pověření zástupce přebírat písemnosti zasílané pojišťovně, je-li žaloba podána proti této pojišťovně.

30. V projednávané věci se jedná o značně odlišný případ. Nejedná se totiž o žalobu podanou proti pojišťovně prostřednictvím zástupce, kterému je doručena, ale jedná se o možnost, aby poškození určili škodního zástupce jako žalovaného v rámci své žaloby. Tato nuance je významná. V prvně uvedeném případě mohou legitimně vyvstat obtížné otázky související s postavením pojišťovny jako

32 — (C-306/12, EU:C:2013:650).

33 — Rozsudek ze dne 10. října 2013, Spedition Welter (C-306/12, EU:C:2013:650, bod 19). Kurziva doplněna autorem tohoto stanoviska.

34 — Rozsudek ze dne 10. října 2013, Spedition Welter (C-306/12, EU:C:2013:650, bod 20).

35 — Rozsudek ze dne 10. října 2013, Spedition Welter (C-306/12, EU:C:2013:650, bod 21)

36 — Rozsudek ze dne 10. října 2013, Spedition Welter (C-306/12, EU:C:2013:650, bod 22). Kurziva doplněna autorem tohoto stanoviska.

žalované [37], což skutečně odůvodňuje to, aby bylo škodnímu zástupci přiznáno pouze omezené pověření k zastupování, jak učinil Soudní dvůr. V následně uvedeném případě se přinejmenším zpočátku jedná o jednodušší právní vztah mezi dvěma aktéry, a sice poškozeným (žalobce) a škodním zástupcem, v souvislosti s nímž je třeba určit, zda má způsobilost k tomu, aby u soudu obhajoval pojišťovnu.

31. V této fázi analýzy tak vychází najevo, že na rozdíl od toho, co naznačuje předkládající soud ve své druhé otázce, je otázka pasivní legitimace škodního zástupce zcela nezávislá, oddělená od konkrétního obsahu pověření, které tohoto zástupce váže k pojišťovně. Aby bylo dosaženo srovnatelného zacházení s poškozenými a za účelem usnadnění jejich kroků, včetně případu, kdy jsou učiněny u soudního orgánu, nemůže postavení škodního zástupce jakožto osoby, proti níž je jakožto žalované podána u soudu žaloba, nikterak záviset na smluvním svazku, který jej váže k pojišťovně. Jde zde rovněž o předvídatelnost prostředků a postupů odškodnění, které směrnice 2000/26 zavedla ve prospěch poškozených. Jinak řečeno, tato směrnice zakotvila určité právní zastoupení, o němž nelze mít za to, že by mohlo být narušeno pouze na základě vůle stran.

32. Pokud by Soudní dvůr na první otázku položenou předkládajícím soudem odpověděl kladně, ohrozilo by to, jak uvedla Komise, „křehkou rovnováhu, kterou se vyznačují ustanovení o mezinárodní soudní příslušnosti a právu použitelném v případech žalob na náhradu škody způsobené dopravními nehodami s přeshraničními prvky“ [38]?

33. Nemyslím si to. Obavy normotvůrce s ohledem na pravidla mezinárodního práva soukromého a určení soudní příslušnosti jsou odůvodněné, je-li žaloba podána proti pojišťovně. Otázka, která je položena v projednávané věci, je nicméně odlišná, jelikož nejde o určení příslušného soudu ani o určení práva použitelného na spor. Jde pouze o určení toho, zda škodní zástupce může mít postavení žalovaného. Odpovědí, kterou Soudní dvůr poskytne předkládajícímu soudu, ostatně nebude nijak dotčeno určení příslušnosti portugalských soudů, jak o tom svědčí skutečnost, že je tato příslušnost předmětem diskuze mezi účastníky ve věci v původním řízení z důvodu nejistoty, pokud jde o členský stát skutečného bydliště jednoho ze žalobců. Postavení žalovaného je tedy skutečně pojmem, který je odlišný od pojmu soudní příslušnost. I kdybychom měli zastávat opačné stanovisko, mohlo by se jevit, že ustanovení obsažené v čl. 4 odst. 5 směrnice 2000/26, podle něhož musí být škodní zástupci vybavení „dostatečnými pravomocemi“ k tomu, aby v plném rozsahu nároky poškozených na náhradu škody uspokojili, je ustanovením upravujícím – třebaže implicitně – zvláštní příslušnost s ohledem na pravidla upravující mezinárodní soudní příslušnost [39]. S ohledem na naléhání normotvůrce v tomto ohledu se však může jevit jako obezřetné tuto mez připomenout.

34. Ze všech předcházejících důvodů mám tak za to, že čl. 4 odst. 5 směrnice 2000/26 musí být vykládán v tom smyslu, že mezi dostatečné pravomoci, kterými musí být vybaven škodní zástupce, patří způsobilost být žalován u soudu v rámci soudní žaloby podané poškozenými v rámci dopravních nehod uvedenými v čl. 1 odst. 1 této směrnice za podmínek stanovených touto směrnicí, přičemž znění smlouvy, která váže pojišťovnu k zástupci, nemůže ovlivnit postavení zástupce jako žalovaného.

37 — Ve svém stanovisku ve věci Spedition Welter (C-306/12, EU:C:2013:359) generální advokát Cruz Villalón zdůraznil, že „[p]ředmětem zastoupení […] není obrana před soudem ani obecné zastoupení […] před […] soudy. Zastoupení […] je omezeno na doručování soudních písemností, aniž je jakkoliv dotčeno postavení [pojišťovny] jako žalované nebo podmínky, za kterých se má v řízení bránit“ (bod 17 uvedeného stanoviska). Ve věci Spedition Welter však žaloba, na základě které bylo zahájeno řízení, v rámci něhož byla podána žádost o rozhodnutí o předběžné otázce, jasně směřovala pouze proti pojišťovně.

38 — Stanovisko generálního advokáta Cruz Villalóna ve věci Spedition Welter (C-306/12, EU:C:2013:359, bod 29).

39 — Jinak řečeno, příkaz vybavit škodního zástupce dostatečnými pravomocemi, aby v plném rozsahu nároky poškozených uspokojil, je natolik silný, že by ztrácelo smysl jej vykládat tak, že pro tyto poškozené nezakládá možnost podat proti uvedenému zástupci žalobu k soudu.

III – Závěry

35. S ohledem na předcházející úvahy navrhuji, aby Soudní dvůr na předběžné otázky položené Tribunal da Relação do Porto (odvolací soud v Portu, Portugalsko) odpověděl následovně:

„Článek 4 odst. 5 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/26/ES ze dne 16. května 2000 o sbližování právních předpisů členských států týkajících se pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorových vozidel a o změně směrnic Rady 73/239/EHS a 88/357/EHS (čtvrtá směrnice o pojištění motorových vozidel) musí být vykládán v tom smyslu, že mezi dostatečné pravomoci, kterými musí být vybaven škodní zástupce, patří způsobilost být žalován u soudu v rámci soudní žaloby podané poškozenými v rámci dopravních nehod uvedenými v čl. 1 odst. 1 této směrnice za podmínek stanovených touto směrnicí, přičemž znění smlouvy, která váže pojišťovnu k zástupci, nemůže ovlivnit postavení zástupce jako žalovaného.“